

Geopark Heuvelrug i.o.

Voorjaarsbijeenkomst 18 mei 2017, Landgoed Oostbroek

Samenvatting van de gevoerde gesprekken aan de Gesprekstabfels

Initiatief

De deelnemers aan de gesprekstafels waren over het algemeen enthousiast over de presentaties en de hoeveelheid werk die al verzet is. Het initiatief is van onderaf en professioneel opgezet en dat werd gewaardeerd. Wel werd opgemerkt dat het doel en de redenen nog verder worden uitgewerkt zouden kunnen en moeten worden. Als belangrijk pluspunt van een Geopark wordt de internationale erkenning gezien en de daarbij behorende status. De meerwaarde zit in het onderzoek en de informatie over aardkundige waarden en de relatie met andere waarden van het gebied. Tezamen moet er sprake zijn van een unieke combinatie van waarden wil er een Unesco-erkenning worden afgegeven. De aandacht voor deze waarden zou ook in het Nationaal Park meegenomen moeten worden. Er zal veel tijd en energie nodig zijn om succesvol een erkenning aan te vragen en daarnaast om Geopark te blijven (elke 4 jaar een review). Een van de vragen is hoe dat het beste georganiseerd kan worden. Samen met het Nationaal Park Heuvelrug ligt ook hier voor de hand. Geopark De Hondsrug heeft nu 2,5 fte voor het onderhouden en het handhaven Geoparkstatus.

Twee initiatieven voor Geoparken voor de Heuvelrug e.o.

Twee aparte initiatieven werd door veel deelnemers op termijn als ongewenst gezien. Het gaat om 2 burgerinitiatieven die in principe hetzelfde doel nastreven. De een voor een deelgebied van de ander. Concurrentie zou verspilling van energie zijn. Samenwerking ligt voor de hand en is gewenst en nodig. Op dit moment heeft het al eerder gestarte initiatief Geopark Gooi en Vecht i.o. op onderdelen een voorsprong. De afgrenzing van het gebied is echter niet gebaseerd op aardkundige, hydrologische en andere overwegingen, maar op een provinciale grens. Gooi en Vecht is bovendien qua oppervlak relatief klein, zo'n 25% van het beoogde gebied voor Geopark Heuvelrug e.o. Het moet over de *inhoud* gaan en niet bijvoorbeeld over het gegeven dat G&V eerder is gestart. Gevraagd/gesuggereerd wordt dat een onafhankelijke deskundigenclub, zoals het Nationaal Forum Geoparks, een 'voortoets' doet op de inhoud van de initiatieven en daarbij al aangeeft welk gebied/geologisch fenomeen wel/niet kansrijk is. Dan weet je waar je aan toe bent en waar je verder energie in steekt. Dat geldt ook voor samenwerking met andere initiatieven in Gelderland in het kader van een polycentrisch geopark.

Doel en gebied Geopark

De doelstelling is het belangrijkste waar je eerst duidelijkheid over moet hebben. Is die het verkrijgen van de Unesco-status of willen we allereerst aandacht vragen voor het aardkundige verhaal & het onderzoek en de educatie/communicatie daarover? En in aansluiting daarop streven naar een betere bescherming voor de aanwezige waarden? Je zou het huidige Geopark initiatief primair een dergelijke invulling kunnen geven. Het zou daarmee als erkend Geopark goed als aanvulling kunnen fungeren op het Nationaal park Heuvelrug. Het zou zonde zijn om primair veel energie te gaan steken in de Unesco status,

als de kans voor aanwijzing beperkt is en dat ook niet het eerste doel is. In tegenstelling tot De Hondsrug is bij de Heuvelrug e.o. minder economische/toeristische impuls nodig (of zelf wenselijk); dat is dus geen meerwaarde van de Geoparkstatus.

Een Geopark moet onderscheidend zijn, zowel qua geologisch fenomeen als t.a.v. andere waarden en gebiedsprocessen. Het gaat om de unieke samenhang van de bijzondere waarden van het gebied. Het is heel groot en divers. Hoe organiseer je dat, met alle stakeholders, gebiedspartners, overheden, grondeigenaren etc.?

Het kiezen van een hoofdthema of enkele thema's kan helpen om onderscheidend te zijn ten opzichte van andere Geopark-aanvragen. Mogelijk dat water de belangrijkste insteek kan zijn en/of het antropoceen, zoals bij Gooi en Vecht. Het is een heel divers gebied met veel verschillende en toch verbonden waarden, daarin zit ook juist de kracht. Geologie, water (landijs, zee, rivieren, grondwater), wind en antropogene factoren zijn de verbindende en beslissende factoren voor de in de loop der tijd ontstane waarden van het totale gebied. Daarnaast heeft de mens relevante invloed uitgeoefend op ontwikkelingen in het gebied.

Uitvoering programma

Aanbevolen wordt niet te veel tegelijk te doen, maar te starten met een paar concreet te realiseren zaken, zoals infopanelen en/of app(s) die het initiatief ook voor het publiek concreet maken.

Ervaringen met Nationaal Park Heuvelrug

Het blijkt in de praktijk niet eenvoudig om alle gebiedspartners op 1 lijn te krijgen. Dat is nodig en/maar ook complex. Het gebied van het beoogde Geopark Heuvelrug is vooralsnog nagenoeg hetzelfde als het Nationaal Park Heuvelrug en dat is zeker behulpzaam voor beide initiatieven. Het is mooi en handig als de gebieden waar het Geopark Heuvelrug en Nationaal Park Heuvelrug over spreken dezelfde zijn, maar ze hoeven niet exact samen te vallen. Meerwaarde van het Geopark is vooral het vertellen van het "totale verhaal". Aanbevolen wordt goed aan te sluiten bij de insteek van het Nationaal Park Heuvelrug, zoals bij het zoneringsplan m.b.t. de ontsluiting van gebieden en de locaties waar informatie gegeven wordt.

Betekenis van de Geopark-status voor De Hondsrug

De betekenis van het Geopark blijkt voor De Hondsrug vooral te liggen bij het creëren van een gemeenschappelijke identiteit voor het gebied en een identificatie van de inwoners en bezoekers met het gebied. Dat is ook van belang voor de (kennis)werkers die daar wonen en werken. Door sommigen wordt gewaarschuwd dat bij de Heuvelrug e.o. het toenemen van toerisme het belangrijkste doel wordt. De Geopark-status kan echter wel helpen om het toerisme op pijl te houden. Zo bleek bij De Hondsrug tijdens de crises het toerisme niet te verminderen; bij de andere gebieden in Drenthe wel.

Werkwijze samenwerking

Voor het burgerinitiatief is het van belang zoveel mogelijk lokale en regionale maatschappelijke groeperingen, instellingen en ondernemers erbij te betrekken. Daarnaast zullen ook gemeenten en provincies het initiatief actief moeten ondersteunen en activiteiten uitvoeren. Het zou goed zijn per type gebiedswaarde (aardkunde, levende natuur,

cultuurhistorie, militaire historie, infrastructuur, educatie, toerisme en recreatie) een (informeel) netwerken te vormen. En verder een netwerk algemene beleidsmedewerkers vanuit gemeenten samen met de provincie(s).

Ook werd door verschillende deelnemers benadrukt de lokale (natuur-)groepen en -commissies goed te betrekken. Zij beschikken vaak al over veel lokale informatie en zij kunnen een rol spelen bij het 'verbinden'. Het is verstandig in een later stadium NMU in te schakelen om dat te organiseren. Vanuit het Nationaal Park Heuvelrug worden ook bijeenkomsten georganiseerd voor lokale groepen en voor allerlei lokale gebiedsvisies & projecten. Dus op dat punt niet overvragen, maar vooral goed afstemmen, heel gericht op specifieke deskundigheid zoals voor het uitnodigen etc.

Informatie kan ook goed aangeleverd worden aan IVN-natuurgidsen of andere (georganiseerde) vrijwilligersgroepen die excursies organiseren en educatie verzorgen. Een mooie en belangrijke link naar de recreatieondernemers op de Heuvelrug is het netwerk en de opleiding van IVN voor gastheren.

N.a.v. presentatie van Jan Sevink (Gooi en Vecht)

Bij sommige deelnemers bestaat de vrees voor een zware bescherming en dat daardoor het gebied "op slot gaat". Hoe zwaar is of moet de bescherming van de aardkundige en andere waarden zijn? Je hebt namelijk speelruimte nodig om ook vanuit andere perspectieven goed te beheren (natuur, cultuurhistorie, etc.). In geval van een Unescostatus zullen in ieder geval de geosites behouden moeten blijven. Maar het gaat volgens de erkenningscriteria van Unesco in het gebied als geheel juist ook om duurzame ontwikkeling. De Geopark-status als zodanig vergt geen nieuwe, wettelijke bescherming. Wel zal aangegeven moeten worden wat wel en niet beschermd is. Dat zal duurzaam onderhouden moeten worden, anders wordt de erkenning ingetrokken.

Ervaringen Unesco-nominatie voor de Nieuwe Hollandse Waterlinie

Dat is een ander traject, maar ook daar is samenwerking nodig met gebiedspartners etc. Goed om te informeren hoe daar de drempels worden genomen. Tenslotte maakt een flink deel van de linie deel uit van het beoogde Geopark. Verder wordt geadviseerd met de Nationaal Adviseur Landschap te overleggen.

Bestuurlijk overleg

Komend najaar is volgens sommige deelnemers mogelijk te vroeg voor een bestuurlijke bijeenkomst waarbij om commitment wordt gevraagd. De rol van de bestuurders is dan wellicht nog onvoldoende helder uitgewerkt; zij willen zich pas committeren als er duidelijkheid bestaat over de consequenties, inclusief de voor- en nadelen van een Geopark in hun gebieden. De ervaring heeft geleerd dat één op één gesprekken met wethouders en gedeputeerden veel mogelijkheden bieden en misverstanden kunnen wegnemen.